

Să vorbim despre Europa

Argument

Europa în funcție de... televizor

Sorina Ștefărcă

Înțelepții spun că poți să privești neîncetat cum curge apa, cum arde focul și... nu, la unele televiziuni rusești este mai bine să te uiți cu intermitențe mari spre... deloc. Asta, cel puțin, dacă vrei să îți păstrezi inima sănătoasă și mintea nealterată.

Ne-o demonstrează cifrele. Mai exact, o proaspătă monitorizare a (doar) cinci (cele mai importante) posturi de televiziune rusești, retransmise pe teritoriul țării noastre, realizată de Asociația Presei Independente (API). Concluzia este simplă și, din păcate, nu era greu de anticipat: „Posturile rusești de televiziune, retransmise în Republica Moldova, sunt instrumente de propagandă ale Rusiei, utilizate în războiul informațional împotriva Uniunii Europene, SUA și NATO”.

Credeți că trișez/trișăm? Că nu e dracul chiar atât de negru? Într-adevăr, când te afli mai mult timp într-o cameră întunecată, obscurul devine semiobscur, ba chiar începi să deslușești obiectele din jur și nu-ți mai pare că e atât de întuneric.

La fel e și cu informația – la un moment dat nu mai simțim că este toxică. Dar dacă e să ne gândim mai bine... Eu, bunăoară, îmi amintesc de una dintre edițiile emisiunii „Voennaia taina” de la REN TV (una dintre cele mai manipulative, potrivit monitorizării API), peste care am dat din întâmplare într-o duminică de martie. Era dedicată Ucrainei – de fapt, liberalizării regimului de vize pentru ucraineni și „sortii lor triste” în UE. Despre cum „săracii ucraineni” lucrează ca grădinari, măturători, instalatori sau fac alte munci ingrate în țările UE; despre cum sunt mințiți de angajatorii polonezi (că cei ruși sunt curați ca lacrima) etc.

Apoi îmi amintesc de o emisiune de dezbateri, pusă pe post de NTV în ziua în care au fost scoase vizele europene pentru georgieni. În versiunea NTV, cel mai mare argument contra „fără vize” sunt... moldovenii care, în semn de protest că li s-a oferit libertatea de circulație, au votat anti-Europa și pro-Igor Dodon. Nu zic, moldovenii într-adevăr l-au votat pe liderul socialist. Dar nu chiar toți, din fericire, și la sigur nu din cauza că au scăpat de vize. Mai curând, astfel ei și-au exprimat nemulțumirea față de politicianii care au compromis ideea europeană.

Și tocmai aici stă marele paradox moldovenesc.

Căci, dacă moldoveanului nu i s-ar da, de la televizor, atâta minciună despre UE, el s-ar lumina și ar înțelege că tocmai Uniunea Europeană și standardele ei l-ar putea ajuta să scape mai repede de politicianul pretins proeuropean, corupt și „învechit în rele”, și să aibă șansa la o viață mai bună și la speranța într-un viitor mai bun, în pace și prosperitate.

Acea speranță pe care o au cetățenii României care, arată ultimul Barometru UE, și în 2017, la zece ani de la aderare, rămân printre cei mai optimiști în ceea ce privește viitorul Uniunii – 67% comparativ cu o medie europeană de 50%.

De unde acest optimism? „Cea mai mare creștere economică din UE, cea mai scăzută rată a șomajului, cei mai optimiști europeni”, punctează Reprezentanța Comisiei Europene de la București. „Și fără de posturi TV din Rusia”, așa mai adăuga eu. Ne place sau nu ne place, dar trăim timpuri în care lumea este creată la televizor. Inclusiv Europa. Și de noi depinde ce și cum (vrem să) vedem.

Foto: UNDP Moldova

Parcul Național Orhei, mai verde și mai sănătos

Fotografii: Andreea Ștefan

Cinci sute de hectare de pășuni din regiunea Parcului Național Orhei au fost reabilitate, în ultimii trei ani, cu sprijinul Uniunii Europene, iar alte peste 150 de hectare de terenuri degradate și neproductive au fost împădurite. Sunt rezultatele Proiectului UE „Clima East”, implementat de PNUD, care a dezvoltat și a pus în practică sisteme inovatoare de management al pășunilor și pădurilor publice din regiune. Scopul proiectului a fost să prevină eroziunea solului, să capteze și să stocheze carbonul, dar și să păstreze biodiversitatea și valoarea ei economică.

Astăzi, productivitatea medie a pășunilor a crescut de 2,5 ori, stocarea de carbon în sol și vegetație s-a îmbunătățit cu peste 200%, iar 18 comunități au elaborat planuri de gestionare pentru 1400 ha de păduri comunale și 5000 ha de pășuni. Astfel, în Parcul Național Orhei va fi asigurată gestionarea durabilă a resurselor naturale pentru o perioadă de zece ani, iar unul dintre cele mai valoroase ecosisteme ale țării va putea răspunde provocărilor climatice. Pentru că Moldova este Europa.

Tinerii europeni, invitați să descopere Europa

Pentru aceasta, toți cetățenii comunitari care împlinesc 18 ani în 2018 vor putea călători gratuit cu trenul, timp de o lună, pe întreg teritoriul Uniunii.

Decizia a fost luată după ce Parlamentul European a adoptat, pe final de martie, raportul privind prioritățile politice pentru Bugetul UE din 2018. Documentul a fost elaborat de eurodeputatul român Siegfried Mureșan, notează Adevărul.ro, și prevede sprijinul acordat fermierilor europeni aflați în situații de criză, alocări mai mari pentru statele din Vecinătatea estică și cea sudică, inclusiv Republica

Moldova, dar și finanțarea în premieră a Programului „Discover EU”. În cadrul lui, toți cetățenii comunitari care împlinesc 18 ani în 2018 vor putea beneficia, timp de o lună, de călătorii gratuite cu trenul în toate statele membre ale UE.

O lună de călătorii gratuite cu trenul nu este singurul beneficiu gândit pentru tinerii europeni în Bugetul UE din 2018. Potrivit lui Siegfried Mureșan, este nevoie de o prevedere clară, prin care, de facto, perioada în care tinerii pot să revendice acest abonament să fie extinsă. „Nu toți tinerii care împlinesc 18 ani vor putea efectua acest voiaj exact în anul respectiv - fie din motive financiare, fie pentru

că vor fi ocupați cu studiile. În plus, ar trebui să ne gândim și la opțiunile de cazare adecvate pentru ei”, a menționat eurodeputatul român.

Proiectul a fost susținut de majoritatea grupurilor parlamentare, dar și de Comisarul european pentru buget și resurse umane, Günther Oettinger.

Andreea Ștefan

Investiții de milioane pentru restaurarea edificiilor de cultură

Teatrul din Cahul și Sala cu Orgă sunt readuse la viață cu ajutorul financiar al României

Lilia Zaharia,
reporteră
„Obiectiv European”

Statul român a oferit Republicii Moldova zeci de milioane de euro pentru diverse proiecte sociale. Partea leului, peste 26 de milioane, s-a dus în reabilitarea a circa 920 de grădinițe din diverse localități. Dar acestea nu sunt singurele domenii care se bucură de sprijinul României. Astfel, alte 1,8 milioane de euro vor merge pentru construcția unui nou sediu al Teatrului „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, precum și pentru renovarea Sălii cu Orgă din Chișinău. Lucrările sunt în toi, iar peste un an aceste instituții culturale își vor putea deschide ușile pentru public.

Era o zi cam posomorâtă la Cahul. În zare, spre malul Prutului, se vedea cum soarele încerca să străbată ceața ce voia să-și așeze perdeaua peste capitala Sudului. În parcul din oraș au ieșit părinții cu picii lor ca să mai zburde, iar cei mai curioși priveau atent firele verzi de iarbă și le analizau printre degetele. Liniștea din parc era spartă însă de bocănituri surde. Zgomotul venea din partea stânga a parcului. Acolo, după gardul ce împrejmuia un fundament de clădire, vreo zece muncitori lucrau cu capetele aplecate. Le ridicau puțin doar când dădeau binețe, și le răspundeau șoptit: „Dă, Doamne!”, atunci când munca lor era întreruptă cu îndemnul „Doamne Ajută!”. Erau tocmai muncitorii care lucrează la edificarea noului sediu al Teatrului din Cahul.

Spectacole pe scena... fostei judecătories

„Am început construcția exact cu un an în urmă.

Pentru că Sala cu Orgă este în reparații, melomanii sunt așteptați în incinta Muzeului de Artă din Chișinău pentru a vedea spectacolele. Foto: Lilia Zaharia

Vedeți cât s-a muncit?”, ne spune mândru de efortul echipei sale Gheorghe Lebschi, care este șef de șantier. „La început a fost foarte mult de lucru, mai ales fundamentul a necesitat mult efort, căci s-au săpat opt metri adâncime în pământ. Acum, deoarece se încălzește afară, ne vom mișca mult mai repede. Peste un an și jumătate sperăm să finisăm”, adaugă muncitorul, în timp ce privește cu optimism la câteva plăci de beton ce urmează să fie ridicate cu macaraua.

Noua clădire a Teatrului „B. P. Hasdeu” din Cahul

Peste un an, Teatrul din Cahul va avea casă nouă, o clădire modernă și spațioasă. Foto: Lilia Zaharia

este ridicată pe locul unde s-a aflat vechiul sediu al instituției, care a funcționat aici până la sfârșitul anilor '90. Dar, într-o bună zi, trupa a fost alungată de acolo: au făcut-o... fisurile mari ce au apărut în pereți, vechiul edificiu, cu o istorie bogată în spate, datând încă din perioadă interbelică. Ca o soluție temporară, actorii s-au aciuat în clădirea fostei judecătories a raionului, veche și ea, însă actorii au cârpit-o pentru a putea lucra. „Din două săli de ședințe am făcut o sală de spectacole cu o capacitate de o sută de locuri. Când sunt mai mulți spectatori, punem

scaune suplimentare”, ne spune Gheorghe Mândru, directorului Teatrului.

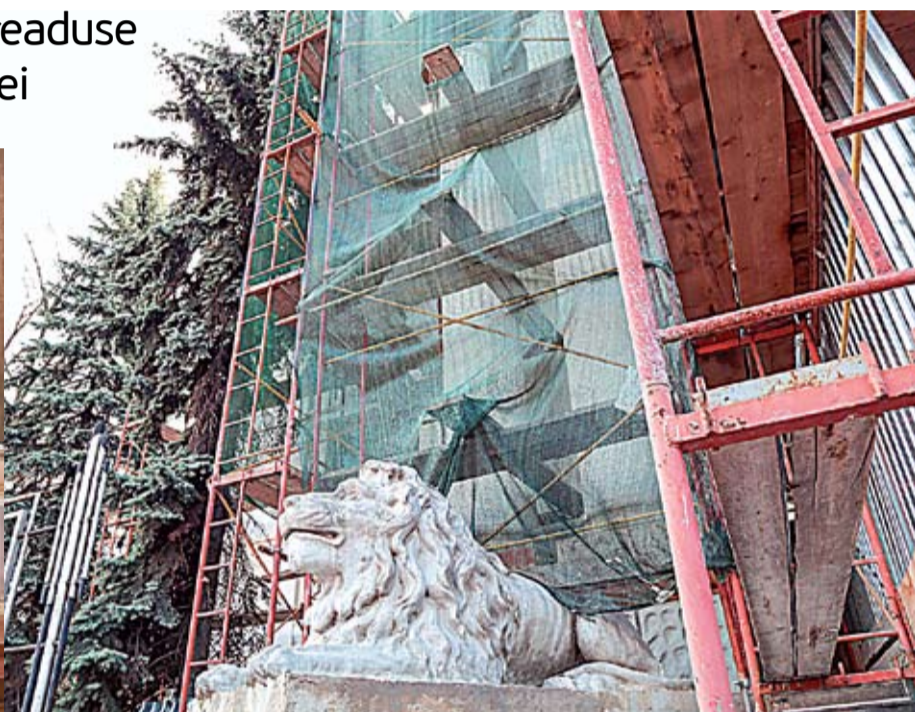
Clădire nouă în Centrul vechi

Așadar, condițiile „de teatru” sunt mai mult improvizate. Până și cabinele unde actorii își schimbă costumele și își încălzesc vocile sunt ca niște cămăruțe. În schimb, aici domnește bunăvoința, toată lumea simțindu-se ca în familie. „Mai ales că toți abia așteaptă să se mute în noul teatru, care va fi spațios”, adaugă directorul trupei cahulene.

„Este un loc frumos, alături

de parc și biserică, și cred că va fi iubit de oameni. Cândva în această zonă era și un teatru de vară, veneam aici, îi aduceam și pe copii. Erau vremuri interesante, deoarece actorii se schimbau: ai noștri

● Teatrul din Cahul va avea un nou sediu grație sprijinului de 800 de mii de euro, oferit de Guvernul României. Alți 400 de mii de euro au fost alocați din Bugetul Republicii Moldova. Cahulenii abia așteaptă încheierea lucrărilor: înaintea începerii, pentru că noul teatru, amplasat în centrul vechi al orașului, se va înscrie printre atracțiile turistice și culturale ale urbei; apoi, pentru că ard de nerăbdare să-i inunde sălile, ca pe timpuri.

faceau turnee în alte orașe, dar aici veneau artiști străini”, își deapănă amintirile mătușa Galina Jdanova.

Sala cu Orgă e în schele, iar Orga va pleca pentru restaurare în România

Și Sala cu Orgă din Chișinău este în schele, ea fiind cea de-a doua instituție de cultură ce va fi renovată cu sprijinul statului român. Clădirea, care este inclusă în patrimoniul arhitectural al orașului, are aproape o sută de ani. Înainte de anii '70 ai secolului 20, aici se afla Banca orașenească. Ulterior însă, datorită amplasării centrale și pereților groși, care ofereau o izolare fonică potrivită pentru o sală de concerte, edificiul a fost transformat în astăzi binecunoscuta Sală cu Orgă, o adevărată perlă a capitalei.

Pentru reabilitarea acestei clădiri-unicat, Guvernul de la București a donat un milion de euro. În prezent, din acești bani, este consolidat fundamentul ei, este renovată fațada și reparat acoperișul, lucrările în cauză făcând parte din prima etapă a modernizării. „După încheierea acestora, va fi reparată și modernizată și sala de concerte. Deja am convenit ca Orga, instrumentul propriu-zis, care este cea mai mare bogăție a acestei clădiri, să fie dezasarmată. O parte din ea va fi dusă în România pentru a fi restaurată”, spune directoarea instituției, Larisa Zubcu.

Artiștii abia așteaptă să revină „acasă”

Ea speră că toate lucrările să fie finisate în maximum un an de zile, iar artiștii să se întoarcă „acasă” ca să muncească. „Spun „acasă”, deoarece acum suntem împrăștiți. Repetițiile le facem în incinta Colegiului de muzică „Ștefan Neaga”, iar spectacolele au loc în clădirea Muzeului Național de Artă. Și este greu să muncim așa, inclusiv pe motiv că, dacă nu ai sala ta, nu poți aduce niciun artist străin...”, adaugă Larisa Zubcu.

Lucrările de restaurare a Sălii cu Orgă sunt efectuate de aceeași companie, care acum câțiva ani a renovat Cetatea Sorociei. În cazul acesteia, și autoritățile publice locale, și donatorii au apreciat modul în care au decurs lucrările și acuratețea executării. Sunt niște detalii care vin să le inspire optimism atât echipei Sălii cu Orgă, cât și publicului obișnuit să meargă la concertele care se țin, de obicei, în această clădire specială.

Integrarea fără frontiere

Colăcei și plăcinte moldovenești la marginea Barcelonei

Lilia Zaharia,
reporteră
„Obiectiv European”

Oriunde s-ar duce și orice ar face, conaționali noștri poartă cu ei dorul de casă, iar uneori chiar reușesc să aducă vatra părintească mai aproape, prin munca pe care o fac zi de zi. În paralel cu dorul, însă, tot mai mulți dintre ei se ambiționează să înfrunte prejudecățile precum că moldovenii sunt buni doar la menaj sau la diverse lucrări de construcție. Printre cei care au spart acest stereotip se numără soții Marina și Ghenadie Dronic.

Prin curaj, mult efort și perseverență, ei și-au deschis propria brutărie într-o mică localitate de la periferia Barcelonei. El e cu aprovizionarea, ea cu administrarea, iar atunci când nu e prinsă cu hârtiile, își suflecă mânele și se pune pe învățat la mama acasă.

Marina Dronic este de baștină din raionul Cimișlia. Are studii în domeniul croitoriei, dar pentru că în satul unde locuia nu reușea să își asigure traiul din cusut, iar la școală era o mare criză de cadre didactice, a început să predea limba franceză la gimnaziul din localitate. Fusese printre cele mai bune la franceză în liceu, deci și pentru elevi era un pas înainte... Dar

salariul de pedagog tot mic era, iar nevoile mari, așa că soțul ei a decis să plece în Spania ca să-și întrețină familia. Marina a rămas acasă cu fetița lor.

„Hai să încercăm și noi!”

După patru ani de zile, femeia și-a urmat soțul în Spania, pentru a munci împreună, fiindcă în Moldova, spune ea, a văzut că nu există sorți de izbândă. Și iată că deja de alți patru ani sunt acolo împreună... S-au aciuat într-o localitate mică din suburbia orașului Barcelona. La început, a lucrat în calitate de îngrijitoare pentru o doamnă în etate. Dar la un moment dat a simțit că vrea să facă altceva, care să-i amintească de casa părintească. „Am cumpărat această brutărie de la o doamnă care se pensionase. Aici majoritatea magazinelor mici de produse alimentare sunt cumpărate de cetățeni originari din Pakistan, cele de mărunțișuri – de chinezi. Și i-am spus soțului: dar cu ce sunt moldovenii mai inferiori? Hai să încercăm și noi, nu avem de pierdut nimic! Nu putem face ordine prin casele spaniolilor toată viața”, îmi spune Marina zâmbind.

„Pâinea noastră nu se face timp de două ore...”

Chiar dacă afacerea este localizată într-o țară euro-

De la o vreme, și spaniolii se arată interesați de colăceii noștri. Iar eu mă străduiesc ca măcar de trei ori pe săptămână să coc ceva nou specific moldovenesc, să gust și ei din produsele noastre. Căci, dacă au gustat o dată, cu siguranță cumpără și mai revin”.

peană cu tradiții bogate în ceea ce ține de mâncare, soții Dronic au decis să-i invite pe noii lor concitadini să guste și din produsele de panificație moldovenești, care sunt niște minunății. „În această locație demult se fac produse de panificație și de patiserie, însă eu am adaptat-o la propriile noastre planuri și necesități. Astfel, dacă pe timpul vechii proprietate aici se coceau doar produse specific spaniole – baghete, pâini cu diverse semințe –, acum, alături de acestea, noi

Marina Dronic îi îndeamnă pe oaspeții străini să guste din deliciale tradiționale moldovenești.

le propunem cumpărătorilor și bunătăți moldovenești”, adaugă femeia.

„Spaniolii mănâncă foarte multe produse ce conțin cartof. De aceea, eu le fac câte o plăcintă cu cartof și cu ceapă prăjită. Altă dată coc colăcei. Apoi un altfel de pâine... Cumpărătorilor le place ceea ce scoatem noi din cuptor și mai cer. Iar eu le explic, de regulă, că pâinea noastră tradițională nu se face timp de două ore. Astfel că pregătesc produsele din timp, apoi ei mă contactează și îmi dau comandă de pâine tradițională: câteodată o fac în formă pătrată, alteori împletesc aluatul”, precizează moldoveanca.

Plăcintele cu cartofi sunt reginele

Marina susține că este foarte greu să-i convingi pe străini că produsele moldovenești sunt foarte bune, deoarece nici ei

Foto: arhiva personală

nu renunță prea ușor la obișnuințele pe care le au încă din copilărie... Dar și aici ea a găsit soluția: combină ingredientele, astfel încât cumpărătorului să-i placă inovațiile culinare și să mai vină să ceară. Totuși, reginele sunt plăcintele cu cartofi. După care urmează pâinea cu ceapă prăjită... „Le-am făcut și plăcintă cu varză, ceea ce acolo nu se practică, și s-a vândut bine”, susține Marina.

Între timp, după cum era și firesc, și moldovenii din Spania au aflat despre afacerea ei și încep să dea târcoale cuptorașului, fapt care o bucură nespus pe Marina: „Mai ales sunt întrebați colăceii. Chiar nu demult, o doamnă din Moldova pe care am cunoscut-o prin intermediul rețelelor de socializare mi-a făcut o comandă de colăcei și a rămas foarte mulțumită. Pentru că au forma și gustul celor de acasă, din copilăria noastră...”.

Vor să se extindă și în Barcelona

Visul familiei Dronic este să își extindă afacerea și să ajungă în Barcelona, centrul cultural și administrativ al regiunii. Motivele sunt diverse: mulți turiști, care vizitează orașul pentru mare, dar și pentru atracțiile sale arhitecturale; mai mulți moldoveni care muncesc acolo. Și-apoi, ce fel de om de afaceri ești, dacă nu îți dorești să crești?!

Cei doi soți speră că vor reuși să treacă peste toate încercările birocratice cărora, *volens-nolens*, trebuie să le facă față pentru această mult-dorită extindere și că, într-un final, aroma de plăcinte moldovenești va învălui și orașul celebrului Gaudi. Nu de alta, dar și acolo sunt mulți conaționali și poate vor dori și ei să fie mai aproape de pâinea din cuptorul mamei, așa cum obișnuiau să o facă pe când erau copii. Iar după ei, cu siguranță, se vor trage și spaniolii. Că dacă e bun, de ce nu?!

Modele comunitare pentru eficiența energetică

O experiență europeană de succes - cooperativele energetice - ar putea ajunge în curând și în Moldova, sunt convingși experții de la ONG-ul „Gutta-Club”, care au încheiat recent prima etapă a unui proiect, menit să dezvolte modele alternative de afaceri pentru energia regenerabilă și eficiența energetică.

Cooperativa energetică este un concept de consolidare a furnizorilor de energie regenerabilă, care poate contribui la crearea noilor locuri de muncă în mediul rural, dar și la asigurarea cu surse de energie proprii. De facto, sunt asociații autonome și voluntare de persoane care folosesc surse regenerabile de energie și care se unesc pentru a crea afaceri

bazate pe consumul și distribuția surplusului de energie generat. Potrivit lui Iurie Leu, coordonatorul proiectului, prin crearea și dezvoltarea cooperativelor energetice și a proiectelor de energie regenerabilă, crește independența energetică și cea economică a regiunilor, ceea ce contribuie semnificativ la economia întregii țări. Pentru aceasta, însă,

oamenii ar trebui să preseze autoritățile ca să elaboreze legile necesare. Căci, deși în Moldova nu este interzis să crezi cooperative energetice, cadrul legal în acest sens lipsește.

Astăzi, astfel de cooperative funcționează cu succes în țări precum Franța, Germania, Suedia, Norvegia, Danemarca sau Belgia, iar aproximativ 250 de milioane de fermieri din țările în curs de dezvoltare sunt incluși în procesul de cooperare. Petru Comarov, expert energetic al „Gutta-Club”, este de părere că utilizarea surselor de energie regenerabilă va deveni tot mai profitabilă, având în vedere majorarea continuă a tarifelor pentru sursele de energie tradiționale.

Bunăoară, susține expertul, un singur colector solar poate să ofere apă fierbinte unei familii de trei membri, cel puțin din luna aprilie până

în noiembrie. Același colector poate încălzi, gratuit, aproximativ 10.000 litri de apă la o temperatură de până la 65 de grade - echivalentul încălzirii de 100 de ori a apei, până la aceeași temperatură, cu un boiler electric de 100 de litri. În zilele însorite de iarnă, datorită colectorului, apa se poate încălzi până la 25-35 de grade, ceea ce iarăși contribuie la economisirea resurselor financiare. Căci, potrivit statisticilor, în Republica Moldova 30% din cheltuielile unei familii sunt costuri pentru energie și încălzire.

Proiectul este realizat din fondurile Uniunii Europene, cu sprijinul organizației germane „Femeile din Europa pentru un Viitor Comun” (WECF).

Andreea Ștefan

Daniela Morari, viceministră a Afacerilor Externe și Integrării Europene:

„Ceea ce am reușit până acum este doar partea vizibilă a aisbergului..”

Sorina Ștefărță

— Doamnă Morari, în ce mod concluziile și sugestiile societății civile se vor regăsi în viitoarele acțiuni ale autorităților pe domeniul integrării europene?

— Anul trecut, am implicat sectorul neguvernamental în elaborarea noului Plan Național de Acțiuni (PNA) pentru implementarea Acordului de Asociere (AA) în perioada 2017-2019 – un document în care fiecare prevedere din Acord este disecată în pași detaliați, care descriu ce trebuie să facă instituțiile de stat pentru bunul mers al lucrurilor. Timp de două luni, am organizat consultări publice, iar la sfârșitul lui 2016, noul PNA a fost aprobat de Guvern. În același fel, transparent și participativ am decis să lucrăm la Agenda de Asociere 2017-2019, care trasează prioritățile AA pentru următorii trei ani, proces pe care sperăm să-l încheiem în luna mai 2017. După care PNA urmează să fie actualizat cu prevederile noi din Agenda de Asociere – efort adițional celui de a integra trei documente anterior separate (Planul legislativ al Parlamentului, Planul Național de armonizare legislativă și PNA). Ideea este să avem un document unic, integrat și mai ușor de înțeles. Este o recomandare a societății civile, apropo.

Întotdeauna am salutat orice efort al societății civile de a se implica în tot ceea ce înseamnă integrare europeană, inclusiv în monitorizarea și evaluarea punerii în aplicare a Acordului de Asociere. Totodată, cred că ne-am convins cu toții că ceea ce am reușit până acum este doar partea vizibilă a aisbergului. Însă, oricum ar fi, avem nevoie de mai multe asemenea exerciții. Doar astfel vom avea un angajament mai mare din partea întregii societăți pentru realizarea Acordului.

— În ce măsură v-au fost utile rapoartele de alternativă, precum cele elaborate de IPRE sau de „Expert-Grup”?

— Orice opinie venită din afară face bine unui proces, pentru că te ajută să vezi ceea ce, în rutina instituțională, îți poate

În domeniul politicii externe, la Chișinău, luna martie a fost marcată de mai multe acțiuni de evaluare a implementării pentru anii 2014-2016 a Acordului de Asociere cu UE. Pentru această primă etapă, societatea civilă a prezentat câteva rapoarte de alternativă celui oficial, elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prezentat cu prilejul sesiunii Consiliului de Asociere RM-UE din 31 martie 2017. Iar ministerul, la rândul său, a solicitat de la sectorul asociativ contribuții pentru noua Agendă de Asociere. Cât de utile au fost aceste exerciții și cât de mult am avansat în realizarea angajamentelor luate odată cu semnarea, în iunie 2014, a Acordului de Asociere, am discutat cu Daniela Morari, viceministră a Afacerilor Externe și Integrării Europene.

scăpa din vizor. Însă, în același timp, aceste rapoarte au arătat că și Ministerul de Externe și-a îmbunătățit calitatea raportării, majoritatea rapoartelor de alternativă bazându-se tot pe informația oferită de instituțiile publice. Putem doar să avem interpretări diferite despre modul în care ar fi trebuit să fie realizate anumite lucruri. Azi, orice persoană interesată de implementarea AA poate consulta online baza de date „PlanPro”, creată după model estonian, care, din septembrie 2015, este publică. Și rapoartele noastre sunt mult mai calitative, cu analiză de impact realistă, reflectând ce s-a făcut, ce nu s-a făcut – fapt confirmat și la Consiliul de Asociere din 31 martie.

„Ieșim din zona retoricii și intrăm în cea practică”

— Ați pomenit de vârful aisbergului din Acordul de Asociere și pe care, cel mai probabil, îl și văd majoritatea oamenilor. La ce etapă de realizare, respectiv,

De la 28 aprilie 2014, când a fost liberalizat regimul de vize cu Uniunea Europeană, numărul solicitanților de pașapoarte moldovenești din regiunea transnistreană s-a triplat. Astfel, dacă înainte de „fără vize” erau 30 de mii de pașapoarte, acum sunt peste 100 de mii. Este și aceasta o cifră care vorbește despre felul în care integrarea europeană poate contribui la reintegrarea țării.

ce etapă de înțelegere se află astăzi AA, după trei ani de la semnare?

— Din păcate – sau din fericire –, ceea ce facem noi pe dimensiunea UE devine tot mai tehnic și tot mai complicat. Zic „din păcate”, pentru că este tot mai greu de explicat procesele într-un limbaj accesibil, motiv pentru care am intensificat efortul și pe dimensiunea comunicării strategice. Trăim în timpuri când tot mai multă lume trebuie să știe care sunt instrumentele de comunicare, cum extragem datele importante și cum le transmitem pe înțelesul oamenilor. Totodată, recunoaștem că, fiind o echipă relativ mică, acest exercițiu de multiplicare a mesajelor este o provocare serioasă pentru noi. De aceea, mizăm pe multiplicatorii din societatea civilă, dar și pe alți actori sociali. Iar „din fericire” se explică simplu: tehnic nu înseamnă neapărat și rău. Dimpotrivă, cred că ieșim din zona retoricii lucrurilor generale și intrăm în cea practică. Evident, contează și să facem față percepțiilor greșite. Căci, chiar și acolo unde se întâmplă ceva pe un sector anume, foarte puțină lume face legătură dintre schimbările produse și implementarea AA.

— Poate că ar trebui de venit la un slogan promovată, în 2014, chiar de către MAE-IE, în cadrul unei campanii de demontare a miturilor privind integrarea europeană – „Acordul este bun”? În acest context, care ar fi cele două-trei exemple care să ne arate că Acordul de Asociere, într-adevăr, este bun?

— Sunt multe, după mine, doar că deseori ele sunt ca două

fațete ale unei monede – una cu progrese, alta cu restanțe. Bunăoară, în domeniul transporturilor, s-au făcut foarte multe lucruri care să asigure protecția călătorilor. Nu știu, însă, cât de mulți oameni resimt acest impact, de vreme ce în același domeniu au rămas încă numeroase restanțe. Același lucru este cu siguranța alimentelor – s-au făcut multe pentru a asigura calitatea și siguranța alimentelor pe diverse sectoare, dar mai avem foarte mult de lucru, spre exemplu, pentru a reuși să exportăm în țările UE produse de origine animalieră – mai exact, produse de carne și ouă.

„Am știut, din start, că primi trei ani vor fi cei mai grei”

— Totuși, pentru cetățeanul care vede că, în viața de zi cu zi, laptele sau carnea continuă să se vândă în stradă, regulamentul nu mai este argument.

— Însă, fără un cadru legal chiar nu vom putea face regula vreodată. Aceasta, de fapt, și înseamnă Acordul de Asociere – cu cât mai aproape vom ajunge de linia roșie, care nu va mai permite excepții, cu atât mai mult se va îmbunătăți viața noastră. Lacunele de astăzi sunt cel mai puternic argument în favoarea AA. De exemplu, ca să putem exporta carnea de pasăre sau de vită în UE, trebuie să întrunim o groază de standarde. Proces complex și complicat. Odată întrunite însă, aceste standarde vor funcționa și pe intern. Respectiv, viața și sănătatea oamenilor vor fi în siguranță. În plus, aceasta va permite valorificarea pe de-

plin a Zonei de Liber Schimb cu UE. Semnalele deja sunt îmbucurătoare în acest sens: a crescut numărul companiilor, s-au diversificat produsele, au fost simplificate procedurile vamale. Toate acestea au făcut ca, în prezent, circa 64% din exporturile noastre să meargă spre țările Uniunii Europene. Și este un efort consistent, căci, pentru a ajunge pe piața europeană, trebuie să te conformezi la standarde UE în tot lanțul, de la produsul propriu-zis până la etichetă.

— Deci, sticla de vin care ajunge într-un magazin din Bruxelles are în spate un proces extrem de amplu și complicat?

— Mult mai amplu și mai complicat decât vă puteți imagina. Tocmai de aceea, ar trebui să mai ținem cont de ceva aici: perioada care a trecut de la semnarea AA este una extrem de scurtă totuși. Încă înainte de a începe negocierile pe Acord, am știut că primii ani vor fi cei mai grei, iar faptul că lucrurile nu vor fi vizibile va complica percepția publicului. Și dacă ne uităm pe anexele AA, vedem că cele mai mari angajamente, recordări și convergențe la obiectivele UE sunt în anii doi, trei și patru. Și abia după ce le preluăm vor începe să producă efecte... În aceste condiții deloc simple – la care se adaugă faptul că în 2016 nu am avut suport bugetar de la UE, toate acțiunile fiind realizate pe cont și cu efort propriu –, cred că cifra de 34 la sută de armonizare legislativă din prevederile întregului Acord de Asociere, aflate deja în vigoare, este una semnificativă. Este dovada unui efort și a unui angajament admirabil din partea instituțiilor.

Și sper că acum, când asistența din partea UE a fost deblocată, lucrurile se vor dinamiza.

„Libera circulație în UE are un impact direct pentru cetățeni”

— Cât de mari sunt șansele ca Zona de Liber Schimb să treacă Nistrul?

— Se face efort și pe dimensiunea dată. Partea bună e că există un mare interes din partea antreprenorilor din regiunea transnistreană, al cărei comerț cu UE, la fel, depășește 60%. Este o cifră care vorbește de la sine despre priorități, interese și, indirect, alinierea la standardele UE și preluarea acestora de către business. Un exemplu elocvent este compania care exportă în UE caviar și care a fost sprijinită în acest demers de către Chișinău. Un alt

indicator este numărul în creștere al companiilor care se înregistrează pe malul drept. Încă înainte de intrarea în vigoare a Zonei de Liber Schimb și după mai multe discuții purtate, cred că și pentru regiunea transnistreană a fost clar că preferințele comerciale autonome nu vor fi prelungite la infinit, iar posibilitățile oferite de Zona de Liber Schimb cu UE nu trebuie pierdute. Iar pentru noi este important ca acest regim comercial să ofere beneficii întreprinderilor pe teritoriul întregii țări.

— Sunteți una dintre persoanele care a făcut foarte mult pentru „fără vize”. La trei ani de la 28 aprilie 2014, ce sentimente vă încearcă: satisfacție, mândrie sau, poate, regret, gândindu-vă că nu merită așa ceva moldovenii?

— Sunt foarte recunoscătoare pentru șansa de a face parte din echipa care a lucrat pe această dimensiune de la început până la sfârșit. Am învățat foarte mult și personal, și ca instituție din acest dosar. Experiența acumulată am împărtășit-o, ulterior, colegilor din Georgia și din Ucraina. Am făcut-o cu multă deschidere și entuziasm, căci libera circulație, una dintre valorile fondatoare ale UE, este un lucru frumos și cu impact direct pentru cetățeni. Ea aduce dezvoltare, contacte interumane, contribuie la educație. Fără astfel de contacte este foarte complicat să ne mișcăm înainte. Tocmai de aceea vreau să cred că acest efort al țării a fost și este apreciat de cetățeni. Și cert e că nu există loc de regret, pentru nimeni.

— Noi vă dorim succes și multă putere în continuare!

Foto: DW

Cultura și creativitatea

Industria culturale și creative generează 4% din PIB-ul Europei

Cu venituri de 535,9 miliarde de euro, industriile culturale și creative (ICC) contribuie la 4,2% din PIB-ul Uniunii Europene. Acest sector este al treilea cel mai mare angajator, după domeniile construcțiilor și ale alimentației publice (barurile și restaurantele). În activități creative și culturale sunt angajați, direct sau indirect, peste șapte milioane de europeni - adică 3,3% din populația activă a Comunității.

Cultura și Creativitatea

Programul UE-Parteneriatul Estic

● Conceptul de „industrie creativă” cuprinde domeniile, a căror activitate presupune creativitate artistică sau științifică și care creează locuri de muncă și profit, cum ar fi: arhitectură și regenerare urbană, artă și design, arte ale spectacolului, film și video, fotografie, inventică industrială și inteligență artificială, mass-media, modă și design vestimentar, meșteșuguri tradiționale, monumente și turism cultural, muzică, publicitate, software și jocuri video interactive, tipărituri și legătorie, web design.

guri, instruire online, vizite de studiu, expoziții în parteneriat, inițiative culturale de liderism, grupuri de lucru, angajarea experților locali și internaționali, seturi de instrumente, modalități de premiere, activități în rețea și schimb de bune practici pe web-site-uri etc.

Una dintre instituțiile implicate în acest program în Republica Moldova este Asociația Presei Independente (API) care, prin activitățile pe care le desfășoară, promovează importanța proiectelor culturale locale. În cadrul întâlnirilor organizate, în cinci raioane ale republicii, cu specialiștii din domeniul culturii sunt discutate realizările, dar și dificultățile cu care se confruntă aceștia. Totodată, participanții sunt informați despre bunele practici din alte țări europene, dar și despre posibilitățile oferite de program pentru a-și spori abilitățile de implementare a activităților culturale. Mai multe detalii, puteți citi pe pagina web a API - <http://bit.ly/2oH0gFX>.

Programul de Cultură și Creativitate al UE-Parteneriatul Estic este implementat de un consorțiu condus de Consiliul Britanic în parteneriat cu Fundația Soros-Moldova, Centrul Național de Cultură din Polonia și Institutul Goethe. Mai multe detalii aici: <https://www.culturepartnership.eu/ro/page/about>.

Diana Lungu,
Asociația Presei Independente

Deținuții care nu se mai întorc în închisori

Munca și atitudinea îi ajută să se simtă mai liberi și să se schimbe din interior

Liliana Botnariuc,
studentă la Școala de Studii Avansate în Jurnalism

Recent, în suplimentul „Obiectiv European” s-a relatat despre modul în care se implică Norvegia în îmbunătățirea condițiilor de detenție din penitenciarele din Republica Moldova, pentru a le apropia de standardele europene. Drept exemplu, am adus sectorul de tip deschis al Penitenciarului de femei de la Rusca, reabilitat recent din banii donați de această țară scandinavă. Astăzi, ne-am propus să aflăm ce face Norvegia cu propriii deținuți și ce politici de reintegrare a acestora în societate dezvoltă.

Bastoy, închisoarea unde deținuții vopsesc, gătesc și cultivă

Pe insula Bastoy, la sud de Oslo, se află cea mai mare închisoare cu regim deschis din Norvegia. Este ca într-un sat obișnuit: fără ziduri de beton, fără sârmă ghimpată sau oameni înarmați. Deținuții (vârsta medie 40 de ani, diferite infracțiuni la activ) își execută aici doar ultima perioadă a sentinței, de un an și jumătate. Nu oricine însă poate ajunge pe Bastoy. Deținutul trebuie să scrie o cerere, în care specifică planurile de viitor și motivația, iar criteriile pentru selecție sunt stricte și transferarea se desfășoară conform listei de așteptare. „Aici, oamenii învață să fie responsabili pentru acțiunile lor”, spune fostul director al închisorii, Arne Kvernvik Nilsen.

Deținuții se trezesc singuri, merg la școală, se plimbă prin pădure, înoată sau privesc televizorul. Deși nu au dreptul la telefoane mobile, dispun de cinci cabine telefonice, notează blogul victorkapra.ro. În ceea ce privește munca propriu-zisă, ei pot alege dintr-o varietate de activități - păstoritul oilor, îngrijirea cailor, cultivarea fructelor și legumelor, asigurarea curățeniei, vopsirea caselor, munca în atelierul de tâmplărie. Pentru aceasta, le este asigurat un venit lunar, din care își cumpără hrană de la un magazin situat pe insulă și pregătesc mesele zilnice. Astfel, sunt convinși autorii acestui concept, deținutul va fi motivat să se schimbe din propria dorință, nu forțat de cineva.

Închisoarea Bastoy, văzută de la înălțime: terenuri agricole, pădure și 80 de clădiri.
Sursă: victorkapra.ro

O rată a succesului de 80%

Bineînțeles că cei 115 de deținuți nu sunt pe insulă de capul lor, fiind supravegheați de ofițeri. Însă, ei nu stau închiși în celule, ci locuiesc, câte șase-șapte persoane, în case mobilate și utilate confortabil, cu televizoare și calculatoare. Fiecare deținut are propria cameră, iar bucătăria și baia sunt comune. Ei trebuie să învețe să conviețuiască sub același acoperiș, să gătească împreună și, în definitiv, să trăiască în comunitate. În plus, administrația le pune la

dispoziție o clădire specială pentru vizitele membrilor familiei, dar și camere în care sunt permise relațiile conjugale.

Deși această închisoare le oferă celor închiși un stil de viață aproape normal, ei nu pot părăsi insula și nici fi alături de familiile lor. Astfel că, în ultimii 15 ani, au existat, totuși, două tentative de evadare: un deținut a vrut să treacă înot canalul, dar a sfârșit strigând după ajutor, iar altul a încercat să fugă cu o barcă, însă aceasta s-a dovedit a fi spartă și lua apă. Rata de recidivă a deținuților din închisoarea Bastoy este de 16%, comparativ cu media europeană de 70%. Ceea ce înseamnă că peste 80% din deținuți nu mai săvârșesc infracțiuni după eliberare.

Modelul Bastoy, preluat de România

Practica norvegiană a fost preluată și de România. Și aici, 115 persoane, aflate în ultimul an de detenție în penitenciarele din toată țara, s-au oferit voluntare pentru a ajuta la construcția unui sat turistic, Tătaru. Timp de trei luni, opt ore pe zi, deținuții au reușit să ridice un centru de meșteșugărit. Seara aveau liber, iar noaptea și-o petreceau în penitenciarul Chilia Nouă, aflat la câțiva kilometri. La sfârșitul stagiului deținuții sunt evaluați și cei care dovedesc că au dobândit cunoștințe în construcții (instalații, zidărie, dulgherie) primesc un certificat ca „finisori case”. Dacă respectă regulile, cât timp muncesc la Tătaru, primesc o reducere a pedepsei cu 20 de zile.

Prima casă ecologică și tradițională, construită de deținuți în România la îndrumarea unor meșteri locali.
Sursă: victorkapra.ro

Chiar și în aceste condiții, România luptă cu problema penitenciarelor aglomerate. Conform datelor Administrației Naționale a Penitenciarelor din această țară, gradul de ocupare a închisorilor este de 145%, în medie, deși poate depăși și 200%.

Ce se întâmplă la noi?

„În Republica Moldova, activitățile în folosul comunității sunt prestate de persoanele condamnate (de obicei, salubritatea străzilor, repararea unor sectoare a orașului). Iar deținuții nu sunt obligați să o facă. Dacă, totuși, aceștia doresc să presteze astfel de servicii, ei sunt remunerați și beneficiază de o reducere a perioadei de detenție, în funcție de timpul investit”, ne-a relatat Angela Oteanu, fosta șefă a Direcției Resurse Umane din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Conform spuselor sale, persoanele care se află în ultima jumătate de an de detenție sunt încadrate în procesul de resocializare.

Astfel, de dimineață, deținuții pot munci în ateliere auto, în zidărie sau tâmplărie, iar seara se întorc în penitenciar. Din banii câștigați, li se oferă aproximativ 30%, restul revenind închisorii. În plus, pe durata detenției, ei pot urma diverse cursuri în închisori, de la sculptor în lemn până la electrician sau mecanic auto. Dacă dau dovadă de sărguință, pot primi și un certificat în meseria dată. Astfel, deținuții de la Cricova știu să taie piatra de calcar; cei de la Leova și Taraclia sunt încadrați la munci agricole, iar cei de la Pruncului muncesc în ateliere de manufactură sau sculptează în lemn.

Potrivit lui Stanislav Cebotari, psiholog în cadrul sistemului penitenciar, munca în folosul comunității îi ajută pe cei privați de libertate să se integreze mai bine în societate și scade riscul ca ei să mai comită infracțiuni după eliberare. Tot el afirmă, însă, că la noi nu se obișnuiește ca deținuții să-și prepare singuri mâncarea, una dintre cauze fiind lipsa condițiilor și a bucatăriilor. „Se întâmplă foarte rar, doar înainte de Crăciun sau înainte de Paști, ca un grup de deținuți să gătească pentru ceilalți”.

Modele comunitare

Ciclist în Europa și... la Chișinău

Mariana Matcovschi, studentă la Școala de Studii Avansate în Jurnalism

Statisticile arată că, în orașele europene, tot mai multă lume renunță la mașină în favoarea bicicletei. Copenhaga, Amsterdam sau Strasbourg sunt campioane la acest capitol. Răstimp, la Chișinău, cei care optează pentru biciclete se confruntă cu probleme, cele mai mari fiind lipsa pistelor și străzile blocate de automobile.

Copenhaga, orașul cicliștilor

În 2015, Copenhaga a fost declarat cel mai prietenos oraș din lume față de biciclete, detronând Amsterdamul, potrivit Copenhagenize Index. Dintre locuitorii capitalei daneze, 56% folosesc zilnic bicicleta pentru a se deplasa la serviciu/studii, 20% - transportul în comun și doar 14% utilizează mașina. Astfel, numărul celor care preferă bicicleta este de patru ori mai mare decât al celor care merg cu mașina.

Potrivit site-ului oficial al

țării, bicicleta este un element vital firesc al orașului Copenhaga, dar și al întregii Danemarce, de mai bine de un secol. Prima pistă a fost amenajată aici în 1892. De-a lungul anilor, autoritățile au îmbunătățit continuu infrastructura pentru cicliști - au creat piste pe carosabil și pe trotuar, au amplasat indicatoare rutiere și au amenajat parcuri speciale pentru biciclete. Astăzi, în oraș, există peste 400 de km de piste pentru biciclete și un pod cu două sensuri doar pentru cicliști.

Cel mai ieftin și mai convenabil mijloc de transport

Corneliu Tiulenev, un moldovean care trăiește în Danemarca, deține patru biciclete. „Am vândut mașina și am cumpărat biciclete. Ieftin, sănătos și practic”, spune el.

Alina Răcilă, o concetățeană de-a noastră stabilită la Copenhaga, spune că, după ce a descoperit impresionanta infrastructură a drumurilor din oraș, a urcat rapid pe două roți. „Atunci când ne-am mutat în Danemarca, nu știam să merg pe bicicletă. Dar am înțeles că trebuie să învăț acest lucru, deoarece aici, mai ales în orașele mari, bicicleta este

cel mai ieftin și cel mai convenabil mijloc de transport. Urcăm pe bicicletă nu doar pentru a ajunge la magazin, școală, serviciu, dar și pentru a ne transporta copiii, pentru a livra pizza, ziare, scrisori”, povestește Alina.

Chișinăul încă prezintă un pericol pentru cicliști

La un pol opus capitalei daneze, la Chișinău, cicliștii se confruntă cu probleme care nu le permit să se simtă în siguranță atunci când pornesc la drum. Cea mai mare provocare este lipsa pistelor, iar acolo unde există câteva marcaje galbene, trasate haotic, acestea se termină brusc sau sunt blocate de mașini parcate neregular.

În ultimii ani, autoritățile s-au apucat, în câteva rânduri, să creeze piste pentru cicliști. În 2015, primarul Dorin Chirtoacă a dat dispoziție ca în fiecare sector din capitală să fie identificată o stradă, unde să fie trasată câte o pistă pentru bicicliști - însă ideea a rămas doar pe hârtie. În anul 2016, în Piața Marii Adunări Naționale, a apărut o bandă pavată în culoare roz, care să delimiteze pista de biciclete

Imagine obișnuită pentru Copenhaga. Sursa: VisitDenmark

Ana-Maria Popovici, pe dealurile Moldovei. Foto: arhiva personală

din acea zonă. Dar banda era strâmbă, iar internauții s-au amuzat copios pe seama asta. Iar majoritatea cicliștilor spun că nu își riscă viața pentru a se deplasa prin Chișinău...

La Amsterdam, pistele niciodată nu se intersectează cu mașinile...

Bloggera Oxana Greadenco, stabilită în Olanda, obișnuia să meargă cu bicicleta și atunci când locuia la Chișinău, doar că acest lucru era mai mult stres decât plăcere. „Era o adevărată aventură, de aceea, preferam să ies cu bicicleta mai mult noaptea,

când străzile erau libere. Am fost accidentată și înjurată în trafic nu o dată, și asta pentru că pe străzile noastre bicicliștii sunt considerați drept niște adolescenți rebeli care au ieșit să se plimbe cu bicicleta unde nu trebuie...”, spune Oxana. Iar la Amsterdam, menționează ea în context și ca soluție, pistele niciodată nu se intersectează cu mașinile, ceea ce te face să te simți în mare siguranță...

Ana-Maria Popovici, lectoră la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, a găsit soluția pentru a practica sportul preferat în siguranță - drumurile de țară și dealurile pitorești. „În Chișinău este greu să te depla-

• În țara noastră, cel mai mare număr de biciclete este concentrat în zonele rurale și în orașele mici. Conform unui sondaj realizat de Magenta, 33% de moldoveni au cel puțin o bicicletă în familie. În majoritatea cazurilor este vorba, mai degrabă, de o bicicletă pentru copii. 67% nu au nicio bicicletă.

• În satele moldovenești bicicletele sunt utilizate ca mijloc de transport, pentru deplasarea zilnică. 28% dintre respondenți afirmă că merg cu bicicleta zilnic, 16% - de două-trei ori pe săptămână, iar 25% nu utilizează bicicleta deloc. Cel mai puțin circulă cu bicicleta respondenții în vârstă de 51-60 de ani.

sezi cu bicicleta, căci îți pui viața în pericol. Aș putea renunța la transportul public, doar dacă liniile galbene, pe care autoritățile publice locale le numesc „piste”, s-ar transforma în adevărate piste pentru bicicliști”.

Din păcate, nu este clar când și dacă acest lucru se va întâmpla. Potrivit ÎM „Regia exploatare a drumurilor și podurilor” („Exdrupo”), în ultimii trei ani nu au fost executate lucrări de aplicare a marcajului rutier de delimitare a pistelor pentru bicicliști. „Totodată, menționăm că nu dispunem de informații referitoare la lucrările planificate la acest capitol pentru anul 2017”, ne-a declarat Dorin Ciornii, reprezentant „Exdrupo”.

Ciudățeni în ajun de vacanță

Pentru că suntem în primăvară, iar asta înseamnă că până la mult-așteptatele vacanțe nu a mai rămas atât de mult, vă propunem câteva informații spicuite de pe site-ul webcultura.ro și care vă pot face un sejur european mai agreabil și mai vesel. Fie și pentru „ciudățeniile” pe care le veți afla mai jos. Căci au și europenii suficiente stranietăți - unele utile, altele pur și simplu ca să existe.

ELVEȚIA

- Consumul de absint este legal. Producerea și comercializarea acestuia sunt interzise.
- Este interzisă spălarea mașinii în zilele de duminică.
- Este ilegal să tragi apa după ora 22.00.

Utile sau distractive, ne vor ajuta să înțelegem mai bine lumea

DANEMARCA

- Ești obligat prin lege să claxonezi înainte de a porni autoturismul pentru a verifica dacă nu se ascund copii sub el.

ITALIA

- Un bărbat poate fi arestat dacă poartă fustă.
- În Milano este ilegal să nu zâmbesci tot timpul în locurile publice (cu excepția înmormântărilor și vizitelor la spital).

FRANȚA

- Este ilegal să numești un porc „Napoleon”.

În Veneția este interzisă hrănirea păsărilor. Sursa: Getty

- Este ilegal să te săruți cu cineva pe șinele unui mijloc de transport.
- Între ora opt dimineața și ora opt seara, radiourile trebuie să

difuzeze muzică franceză în proporție de 70%.

- E ilegal să faci fotografii ofițerilor de poliție sau mașinilor de poliție, chiar dacă aceștia/acestea se află pe fundal.
- Scrumiera este considerată armă mortală.

PORTUGALIA

- Este o încălcare a legii dacă urinezi în ocean.

SUEDIA

- Deși prostituția este legală, e interzisă prin lege apelarea la aceste servicii.
- Este interzis să-ți jignești sau să cerți copiii.

GRECIA

- Este ilegal să dansezi dezbrăcat pe acropola din Atena.
- Este ilegal să porți pantofi

cu toc când vizitezi vestigiile arheologice.

- În Atena poți fi arestat dacă poliștii constată că nu ești îmbrăcat decent sau nu te-ai spălat.

GERMANIA

- Este interzisă prin lege menționarea anului 1966 pe orice teren de fotbal.
- Este ilegal să rămâi fără benzină pe autostradă.
- Purtarea măștilor în timpul unei greve este interzisă.

REGATUL UNIT

- Este ilegal să cazi de pe Blackpool Tower indiferent de situație.
- Este ilegal ca o femeie să mănânce dulciuri într-un mijloc de transport în comun.
- Femeilor gravide le este permis să nască în orice spațiu public și chiar să folosească la nevoie casca unui ofițer de poliție.